

На сучасному етапі розвитку фінансової науки в Україні сформувалися такі її напрямки як: фінансовий ринок, міжнародні фінанси, фінансовий менеджмент, страхування, бюджетна система, податкова система тощо.

Тому, в умовах лібералізації економіки та європейської інтеграції українські економісти-фінансисти розпочали пошук нових підходів до вирішення гострих економічних соціальних і фінансових проблем. Перед фінансовою наукою постали важливі питання про напрями і засоби зміцнення фінансової системи, наповнення державного бюджету, зміцнення національної валюти та ін.

Література

1. Вдовенко Л.О. Фінанси [Текст]: навч. посіб. /Л. О. Вдовенко, Н.М.Сушко, Н.Д. Фаюра. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 4 с.

2. Фінанси – Юрій С.І., Федосов В.М. - 3.1. Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві

3. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шеремет, І.В. Дем'яненко, К.В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 79с.

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Смірнова О. В., студентка 3 курсу економіко-правового факультету
Андрейченко А. В., д. е. н., доцент кафедри менеджменту та інновацій

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Проблеми, що стосуються шкідливого впливу промисловості на навколишнє середовище турбують екологів відносно давно. Поряд із сучасними засобами для організації ефективних способів утилізації небезпечних відходів створюються розробки варіантів мінімізації початкової шкоди екологічній ситуації. В цьому контексті, зниження викидів відходів дозволяє не лише скорочувати шкоду довколишнім інфраструктурним об'єктам, але й підвищувати економічну ефективність підприємств.

У даний час, в основному за кордоном, застосовується термін «чисте виробництво», що був введений в 1989 р. департаментом «Технологія, індустріалізація й економіка» Програми ООН з навколишнього середовища. Чисте виробництво – це виробництво, яке характеризується повним і безперервним застосуванням продуктів і процесів природоохоронної стратегії, що запобігає забрудненню довкілля таким чином, щоб понизити ризик для навколишнього середовища, людства. Сутність чистого виробництва – зменшення впливу на навколишнє середовище протягом всього життєвого циклу продукції [1, с. 16].

У ринкових умовах господарювання все більш набуває чинності комплексний підхід до ресурсозбереження, який включає органічне поєднання технологічних, економічних і соціальних напрямків інтенсифікації використання ресурсів. Це складова загального поняття "екологізація

виробництва", яке включає: стимулювання ресурсозбереження, переробку відходів, маловідходне виробництво, пошук принципово нових джерел енергії, утилізацію відходів і замкнуті цикли обігу води [2].

Ресурсозбереження охоплює багато аспектів і складається із різних видів діяльності: виробничо-технічної, організаційно-економічної, правової, маркетингової, освітньої, науково-дослідної, соціальної та екологічної.

Усі складові ресурсозбереження взаємопов'язані і взаємозалежні. Комплексна взаємодія всіх складових забезпечує підвищення соціальної, економічної, екологічної ефективності суспільного виробництва [3, с. 221-222].

Рис. 1. Погляди на раціональне природокористування.

Джерело: Складено на основі [4].

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

Стаття 41 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» виділяє певні економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища, що передбачають:

а) взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів на основі економічних важелів;

б) встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

- в) встановлення ставок екологічного податку;
- г) надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії;
- д) відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього середовища тощо [5].

Основні напрями стратегії ресурсозбереження:

- 1) комплексне використання паливних і мінерально-сировинних ресурсів;
- 2) стабілізація земельного фонду, рекультивация відпрацьованих кар'єрів;
- 3) ефективне регулювання лісокористування, активне лісовідновлення, підтримання продуктивності лісів;
- 4) збереження рекреаційних ресурсів завдяки розміщенню нових промислових об'єктів;
- 5) широке використання в галузях переробної промисловості вторинної сировини;
- 6) впровадження ресурсозберігаючої технології і техніки та ін. [6, с. 102].

Отже, розумне використання всіх компонентів та властивостей сировини забезпечується завдяки раціональності та ефективності організації виробництва. В цьому випадку визначальними є вимоги максимального зменшення енерго-, матеріало- і трудомісткості виробництва та пошук нових екологічно обґрунтованих сировинних і енергетичних технологій. [7, с. 37].

Широке застосування ресурсозберігаючих технологій в усіх галузях народного господарства справді може стати одним із вирішальних факторів поліпшення екологічної ситуації в країні. Окупаючись в досить короткий термін, вони здатні забезпечити найбільший вихід кінцевого продукту. Однак, залучення у виробничий процес раціоналізаторства, не зважаючи на актуальність, сьогодні стримується економічними можливостями нашого суспільства.

Література

- 1. Андрусак Н. С. Екологічний менеджмент і аудит: навч. посібник. – Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2013. - 195 с.
- 2. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка. *Альтернативний спосіб господарювання та використання природно-ресурсного потенціалу*: підручник. – Тернопіль: Крок, 2015. - 626 с. URL: http://pidruchniki.com/76335/rps/resursozberezhennya_alternativniy_sposib_gospodaryuvannya_vi_koristannya_prirodno-resursnogo_potentsialu.
- 3. Мельник Л. Г., Сотник І. М., Чигрин О. Ю. Економіка природних ресурсів.: навч. посібник. – Суми: Університетська книга. - 2010. - 346 с.
- 4. Липський П. Ю. Економіка природокористування. *Класифікація видів і форм природокористування*.: підручник. URL: http://lubbook.org/book_291_glava_25_Klasif%D1%96ka%D1%81%D1%96ja_vid%D1%96v_%D1%96_for.html
- 5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України / Відомості Верховної Ради України, 1991, № 41, ст.546. Документ 1264-ХІІ, чинний, поточна редакція

— Редакція від 12.10.2018, підстава - 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

6. Довгунцов С. І. Розміщення продуктивних сил України.: навч.-метод. посібник. / С. І. Дорогунцов, Ю. І. Пітюренко, Я. Б. Олійник та ін. — К.: КНЕУ, 2000. - 364 с.

7. Андрейченко А. В. Безвідходне та маловідходне виробництво в АПК: ідентифікація понять.: Збірник наукових праць ЧДТУ. Економічні науки. – 2017. - № 47 – С. 34-40.

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Степаненко В.М., студентка 2 курсу факультету економіки та менеджменту
Солодовнік О.О., д.е.н., професор кафедри фінансів та кредиту

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Нестабільність політичних процесів, неухильне зростання нерівності і бідності, прекаризація трудових відносин, національні макроекономічні дисбаланси та інші виклики сучасності вказують на те, що наразі існує об'єктивна потреба у пошуку нових джерел зростання для забезпечення стійкого інклюзивного розвитку з метою підвищення добробуту суспільства. Інклюзивне зростання принципово відрізняється від звичайного економічного зростання, оскільки зміщує акцент на розвиток людини й підвищення її добробуту, а також на зниження рівня бідності та нерівності; спрямовує його на підвищення залученості та активної участі в економіці, а не тільки на результатах розподілу [1]. За допомогою фінансової інклюзії можна створити умови для залучення всіх верств населення до користування різноманітними фінансовими послугами, які прийнятні за ціною, відповідають потребам домогосподарств, доступні для всіх сегментів суспільства незалежно від доходу та місця проживання, що сприятиме економічному зростанню країни та окремих територій, а також зменшенню соціальної нерівності в суспільстві. Саме тому проблема фінансової інклюзії у забезпеченні соціально-економічного розвитку територій є надзвичайно важливою та актуальною.

Фінансова інклюзія - це процес забезпечення вчасного й повноцінного доступу до широкого спектра фінансових продуктів та послуг, поширення їх використання серед усіх прошарків суспільства через впровадження існуючих інноваційних підходів включно з фінансовою обізнаністю й освітою з метою просування як фінансового добробуту, так і економічної та соціальної інклюзії [2]. В останніх публікаціях наукового і практичного характеру, а також керівних документах державної влади поняття фінансової інклюзії розглядається у трьох аспектах: 1) доступність фінансових послуг, тобто можливість споживача дійсно скористатися послугою через контакт з фінансовим посередником; 2) фінансова грамотність, тобто здатність споживача здійснити усвідомлений вибір послуги, повністю усвідомлюючи вигоди та ризики від користування нею; 3) захист прав споживача – гарантія